FINANTIELE KRONIEK.

DE STAATSFINANTIEN BIJ DEN AANVANG VAN 1870. (*)

OOSTENRIJK.

De Oostenrijksche finantien verkeeren tegenwoordig in beteren toestand dan eenigen tijd geleden, maar de wijze, waarop de verbetering verkregen werd, heeft den Oostenrijkschen Staat alle aanspraak op den naam van solieden schuldenaar doen verbeuren. Von Beust, wie zou het ontkennen, heeft Oostenrijk groote diensten bewezen, hij heeft de gapende wonden, door den oorlog van 1866 toegebracht, spoedig geheeld; hij heeft den kranken Staat verademing en een nieuw leven geschonken; maar het drastische middel, waardoor hij den kanker der finantien trachtte te vernietigen, kan daarom geene goedkeuring erlangen. Het budget is van een belangrijk deel van een zwaren last ontheven, maar het blijft een feit, dat de Oostenrijksche Staat met zijne schuldeischers heeft geaccordeerd, dat de gróote mogendheid alleen op grond van een beweerd *non possumus* zonder een enkel blijk van goeden wil om hare verplichtingen na te komen of ernstige poging om door bezuiniging op andere takken der staatszorg in de behoeften van den dienst der schuld te voorzien, eighendunkelijk hare verbindtenissen heeft verbroken en haren schuldeischers een accoord van 84 pCt. met geweld heeft opgedrongen. De Rijkskanselier moge in zijne sierlijk gestelde dépêche aan graaf Appony zijne daad trachten te vergoelijken en zelfs verdedigen, een eerlijk man zal den schuldenaar, die wegens een schadelijk vergelijk met een zijner vennooten aangegaan, liever zijne verbindtenissen niet nakomt dan zijne huishouding op zuinigeren voet inrigt, steeds beschouwen als een ellendig bankroetier, die alle aanspraak op vertrouwen heeft verloren en steeds geacht moet worden, vroeg of laat, wanneer de nood hem dwingt en geene besparing op de uitgaven wordt aangebracht, niet te zullen schroomen weder tot hetzelfde middel zijn toevlugt te nemen.

Want moge de rentereductie de begrooting der uitgaven hebben verminderd, deze blijft nog steeds die der inkomsten overschrijden, en verbetering is vooralsnog niet te wachten. Zelfs al had de Oostenrijksche Minister van Finantien den ernstigen wil het evenwigt tusschen middelen

(*) Zie *Econ.* pag. 367, 447 en 589.

en uitgaven te herstellen, zijne handen zijn thans zoozeer gebonden, dat hij daartoe de kracht ontbeert. Het met Hongarije gesloten vergelijk, dat de beide rijkshelften scheidde, Hongarije een zelfstandig bestaan verleende en het daarenboven ontsloeg van alle aansprakelijkheid voor Oostenrijks verbindtenissen, maakte niettemin den Cisleithaanschen Minister van Finantien in menig opzicht afhankelijk van de inzichten der Hongaren. Eenige takken der staatsdienst worden volgens dit verdrag gemeenschappelijk beheerd. Buitenlandsche Zaken, Oorlog en Marine staan onder het bestuur van een Rijksministerie, dat in overeenstemming met de delegatien de uitgaven voor de gemeenschappelijke aangelegenheden bepaalt. De Ministers der beide rijkshelften kunnen op de vaststelling dier uitgaven slechts weinig invloed uitoefenen doch moeten voor het meerendeel in de middelen tot bestrijding dier uitgaven voorzien. Want de gemeenschappelijke inkomsten zijn slechts zeer gering. Zij bestaan uit eenige weinige belastingen, die op verre na niet voldoende zijn de uitgaven te bestrijden. Zij bedragen dit jaar slechts fl. 11 millioen, terwijl de uitgaven op niet minder dan fl. 91,459,695 (gewone fl. 85,084,012, buitengewone fl. 6,375,683) worden geraamd. Het verschil ten bedrage van ruim fl. 80½ millioen komt ten laste der beide rijkshelften, en wel voornamelijk ten laste van Oostenrijk, dat daarvan 70 pCt. bijdraagt hoezeer het in verhouding tot zijne bevolking en uitgestrektheid veel minder verschuldigd is.

Ziedaar de finantieele uitkomsten van het Oostenrijksch—Hongaarsche vergelijk. De Cisleithaansche Minister van Finantien moet voorzien in de dienst der schuld, doch kan zonder medewerking van Hongarije op de belangrijke hoofdstukken van Oorlog en Marine — want de gemeenschappelijke uitgaven zijn op fl. 6 millioen na voor het defensiewezen bestemd — geene besparing aanbrengen. Voor de schuld ontvangt hij eene vaste bijdrage, die, ware de rentereductie niet tot stand gebracht, fl. 12 millioen te laag zijn zou; in de kosten van het defensiewezen draagt hij aanzienlijk meer bij dan naar evenredigheid noodig was.

Neemt men dit in aanmerking, dan kan het niet verwonderen, dat zelfs na de rentereductie de toestand der Oostenrijksche finantien nog verre van voldoende is, en het tekort, dat sinds ettelijke jaren aan de finantien knaagde, blijft steeds aanwezig, gelijk bij een naauwlettend onderzoek van de rekeningen van 1868 en de begrooting voor 1870 blijkt.

De uitgaven voor 1868 waren geraamd op ongeveer fl. 320,636,095. Zij bedroegen, niettegenstaande de verhooging van eenige hoofdstukken, ten gevolge van eene bezuiniging van bijna fl. 6½ millioen op de uitgaven der gemeenschappelijke aangelegenheden, slechts fl. 318,606,084.55.

De middelen, geraamd op fl. 289,394,549, bragten op fl. 325,251,333.48, of bijna fl. 36 millioen meer dan de raming. Dit resultaat is voornamelijk te danken aan de hooge opbrengst van eenige verkochte domeinen, welke

fl. 15 miljoen meer dan de raming opleverden, en aan de uitkomsten der indirecte belastingen, die ruim fl. 18 miljoen meer in de schatkist deden vloeijen dan volgens de begrooting werd verwacht. Vooral de verbruiksbelastingen droegen daartoe veel bij; de suikerbelasting bragt ten gevolge van den gunstigen oogst fl. 6,640.418, de bierbelasting ruim fl. 2 miljoen meer dan de raming op. Alleen de accijns op het geslagt maakte eene zeer bedenkelijke uitzondering, hetgeen in verband met de omstandigheid dat ook de directe belastingen beneden de raming bleven, geene sterke vermeerdering van volkswelvaart aanwijst.

Deze cijfers zouden echter geen reden tot klagen geven, veelmin een tekort doen onderstellen. Doch men blijve bij de eindcijfers niet stilstaan. Daarop komt het minder aan dan op de posten, waaruit zij zijn zamengesteld, en deze verspreiden geen gunstig licht. Onder de middelen zijn verscheidende inkomsten begrepen, welke niet als zoodanig kunnen gelden, maar of eene vermindering van het staatsvermogen of eene vermeerdering der staatsschuld daarstellen. Wij wijzen slechts op eene post van ruim fl. 15 miljoen, verkregen door verkoop van domeinen, op eene andere van bijna fl. 19 miljoen, ontvangen uit de liquidatie der Staatscentralkasse, posten, die gevoegd bij eenige anderen van denzelfden aard het bedrag der gewone en daadwerkelijke inkomsten met fl. 36½ miljoen verminderen, zoodat in stede van een batig slot, met der daad een tekort van bijna fl. 36 miljoen, dat door buitengewone middelen werd gedekt, aanwezig is.

Ten aanzien van de begrooting voor 1870 geldt ongeveer hetzelfde. De uitgaven zijn geraamd op f320,646,158; de middelen op fl. 317,195,040; het te kort op fl. 3,451,118, dat door uitgifte van vlottende schuld zal worden gedekt.

Vergeleken met de begrooting voor 1869 is eene belangrijke vermeerdering merkbaar. Bij deze waren de uitgaven geraamd op fl. 299,326,671; de middelen op fl. 296,284,176. Oogenschijnlijk is het verschil van weinig belang, in zooverre de verhouding ongeveer dezelfde schijnt. Doch bij nadere beschouwing blijkt die voor 1870 ongunstiger te zijn. Onder het eindcijfer der begrooting van middelen voor 1869 was slechts een bedrag van fl. 18,684,167, dat niet onder de jaarlijks terugkeerende inkomsten kon worden gerekend. Op het budget voor 1870 komt niet minder dan fl. 30,700,000 voor, dat als te verkrijgen uit den verkoop van domeinen, de liquidatie der Staatscentralkasse, enz. van de gewone middelen behoort te worden afgetrokken, en terwijl in 1869 van de domeinen slechts eene waarde van fl. 3 miljoen zou worden te gelde gemaakt, zullen in 1870 Staatseigendommen tot een bedrag van fl. 17 miljoen worden verkocht. Daarbij komt op de beide begrootingen van inkomsten, onder de op dit budget vrij zonderlinge benaming van *Staatsschuld* eene post voor, welke in 1869 slechts fl. 5,700,000, thans fl. 6,060,000 wordt geraamd. Zij wijst het bedrag aan, tot hetwelk nieuwe schuldbrieven mogen worden

uitgegeven, ter voorziening in de aflossing der in 1870 vervallende loterij-obligatiën. Het behoeft geen betoog dat deze sommen geene gewone middelen mogen heeten. Zij spruiten voort uit leeningen, die hoogst na-deelig op de Staatsfinantiën werken, daar om fl. 6,060,000 te verkrijgen, een nominaal bedrag van fl. 9,822,256 aan nieuwe schuldbrieven wordt uit te geven. Billijkheidshalve moet echter worden herinnerd, dat op de begrooting van uitgaven voor 1870, met het oog op de trekking der loterij-leening van 1839 voor amortisatie is uitgetrokken fl. 14,753,396. Op de vorige begrooting bedroeg deze post slechts fl. 11,932,731.

Uit dit alles blijkt voldoende, dat van een evenwigt tusschen middelen en uitgaven volstrekt nog geen sprake is, en een belangrijk tekort, dat op minstens fl. 34 millioen, of voegt men de opbrengst der nieuw uitgegeven schuldbrieven daarbij, op ruim fl. 40 millioen kan worden begroot, aanwezig blijft. Het is mogelijk dat de opbrengst der middelen de raming weder overtreft, maar de uitgaven kunnen na den opstand in Dalmatië ook hooger wezen, zoodat de einduitkomst waarschijnlijk weinig zal verschillen.

Ondertusschen schijnt in dezen toestand wel verbetering aan te brengen. Althans dus beweren de organen der Oostenrijksche pers: „Vinden wij,” zoo zeide een hunner naar aanleiding dezer begrooting, „in de inrigting en aard van onze staatshuishouding voldoende gronden voor ons slecht finantieel bestuur, zoo kan evenwel niet worden geloochend, dat ook onze regeering aan het voortduren en de verhooging van het te kort grootelijks schuld draagt. De herziening van het belastingstelsel wordt op bijna onverantwoordelijke wijze verschoven; en zou zelfs wanneer zij plaats vond, geene goede uitkomsten opleveren, daar zij een halve, niemand bevredigende maatregel is. Wat doen verder, om van dit ééne slechts te gewagen, monniken en nonnen in de staatsbegrooting, wat chatechiseermeesters, die de schoolwetten voor zich niet verbindend achten, wat de theologische instellingen, die de leerstellingen van den Syllabus en den Encycliciek verbreiden en waarschijnlijk weldra de onfeilbaarheid des Pausen zullen stellen als regterstoel voor de besluiten des Rijksraads? De regeering weigert aan de Montenegrijnen de beschikking over oorlogsmaterieel, maar den veel gevaarlijkeren vijanden in het binnenland, die voortdurend op de vernietiging van het bestaande werken en moedwillig tot de natuurlijke moeilijkheden van onze ontwikkeling kunstmatige voegen, schenkt men bereidwillig de wapenen!” — Men meent veelal dat het herboren Oostenrijk het geestelijk juk geheel heeft afgeschud. Indien men de begrooting inziët, valt aan de juistheid dezer meening nog te twijfelen. Scheiding van kerk en staat is daar nog niet, en zooveel is zeker, dat zoolang deze niet bestaat, Oostenrijk de ontwikkeling, die het niet kan ontberen, hoogst moeilijk zal verkrijgen.

Ten slotte een kort woord over

HONGARIJE.

De finantieele toestand is niet onbevredigend. Het Oostenrijksch-Hongaarsche vergelijk was voor Hongarije zeer gunstig en maakte het den minister van finantien van het herleefde koninkrijk niet moeilijk een evenwigt tusschen middelen en uitgaven te brengen.

Toch dreigen ook hier de uitgaven de inkomsten te overschrijden. De begrooting voor 1868 sloot met een te kort van fl. 10 millioen, dat gelukkig door de hooge opbrengst der belastingen en besparing op de uitgaven bij de einduitkomst door een batig slot van meer dan fl. 3½ millioen werd vervangen.

Volgens het door den minister van finantien aan het Lagerhuis uitgebrachte verslag bedroegen de gewone uitgaven, geraamd op fl. 96,736,500, slechts fl. 95,657,990, en de buitengewone uitgaven, geraamd op fl. 13,565,800, wel iets meer, doch zeer weinig, nl. fl. 13,827,849, zoodat op het budget der uitgaven in het geheel bijna fl. 1 millioen werd bespaard.

De middelen bragten daarbij aanzienlijk meer op dan ondersteld was. De gewone waren geraamd op fl. 98,680,000, hare opbrengst bedroeg fl. 110,385,568; de buitengewone, geraamd op fl. 1,470,000, gaven fl. 2,722,270.

Wel wordt beweerd dat op de juistheid dezer cijfers veel valt af te dingen en dat b. v. de achterstallige belastingen onder de middelen zijn opgenomen, doch al mogen de inkomsten diensgevolge te hoog zijn gesteld, een te kort bestaat er waarschijnlijk niet en dit is in de tegenwoordige dagen reeds eene zaak van veel gewigt.

De begrooting voor 1870 sluit echter met een deficit. De gewone uitgaven worden geraamd op fl. 153,904,661, de buitengewone op fl. 38,652,677, totaal fl. 192,557,338; — de gewone middelen op fl. 147,791,354; de buitengewone middelen op fl. 36,541,505, totaal fl. 184,332,859. Het te kort bedraagt diensvolgens fl. 8,224,479.

Maar ook voor 1869 werd een te kort gevreesd, en wel van nog hooger bedrag. De minister werd destijds gemagtigd zoo noodig tot aanvulling der middelen schatkistbiljetten uit te geven, die uit de achterstallen der grond- en andere belastingen, welke men zeker hoopte te innen, zouden worden afgelost. Hij heeft tot dusverre van die bevoegdheid geen gebruik gemaakt, en zijn de uitkomsten niet al te ongunstig dan vleit hij zich hetzelfde middel, dat hij ook thans weder gemagtigd is aan te wenden, te kunnen ontbeeren. Hij zou dan het genoegen smaken alleen op de begrootingen te korten aan te treffen, maar de dienst telken jare — het zijn er trouwens nog weinigen — met een batig slot te hebben mogen sluiten.

(Wordt vervolgd.)